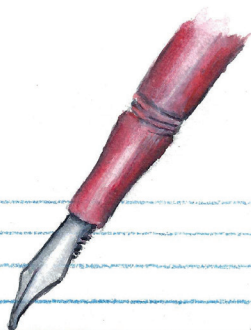

Język w kulturze - kultura w języku

НҶРҶО

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
we Wrocławiu, ul. Trzebnicka 42-44
dodn.dolnyslask.pl, dodn@dodn.dolnyslask.pl

Konspekty zajęć z języka polskiego jako obcego

Język w kulturze – kultura w języku

Seria: Skrypty Metodyczne
pod redakcją Małgorzaty Lubańskiej

Zespół redakcyjny:

Zespół Informacji Pedagogicznej i Wydawnictwa DODN:

- koordynator: Mariola Mucha,
- członkowie: Katarzyna Baeck-Kamińska, Ewa Engel, Małgorzata Lubańska, Krystyna Pac-Marcinkowska.

DTP: Noemi Nikończuk-Kowalczyk

Redaktor zeszytu: Małgorzata Lubańska

Korekta: Krystyna Pac-Marcinkowska, Małgorzata Lubańska, Ewa Engel

Spis treści

Wstęp	5
Iwona Dróżdż, Malarstwo jako nośnik treści kulturowych w nauczaniu języka polskiego jako obcego na poziomie średnio zaawansowanym	7
Bogumiła Gruszczyńska-Kozan, Wykorzystanie piosenek w nauczaniu dzieci języka polskiego jako obcego	25
Katarzyna Anna Stanisławska, Ile prawdy jest w legendzie? Kulturowa i dydaktyczna wartość legend w nauczaniu języka polskiego jako obcego	43

Wstęp

Nauczanie języka polskiego jako obcego wzbudza zainteresowanie coraz większej liczby osób, dla których edukacja językowa i kulturowa cudzoziemców z różnych powodów staje się ważna. Na rynku wydawniczym dostępne są programy nauczania polszczyzny na różnych poziomach biegłości językowej, poradniki metodyczne, nowoczesne podręczniki, zbiory ćwiczeń, gier i zabaw. Mimo wielu propozycji wciąż niewiele jest konkretnych rozwiązań metodycznych w formie gotowych lekcji. Jedną z pierwszych propozycji był wydany ponad 10 lat temu zbiór scenariuszy zatytułowany *40 konspektów dobrych lekcji* pod red. A. Rabiej, H. Marczyńskiej i B. Zaręby (2011). To zróżnicowane tematycznie opracowanie stanowi jak dotąd jedyną tego typu publikację inspirującą nauczycieli języka polskiego jako obcego do przygotowywania własnych lekcji.

Niniejszy zbiór konspektów zajęć z języka polskiego jako obcego ukazujący się w ramach serii *Skrypty Metodyczne* pod red. Małgorzaty Lubańskiej (2021) z jednej strony jest próbą kontynuowania tej dobrej praktyki, z drugiej zaś stanowi śmiałe przedsięwzięcie ukazujące lektorat języka polskiego jako miejsce spotkania języka i kultury. Integrowanie treści językowych z kulturowymi to bowiem jedno z trudniejszych (ale i najbardziej fascynujących) zadań dla lektora, który przestaje być wyłącznie ekspertem w kwestiach związanych z rozwijaniem sprawności językowych uczących się czy doskonaleniem poprawności fonetycznej, leksykalnej czy gramatycznej ich wypowiedzi. Staje się on pośrednikiem kulturowym i tłumaczem nieznanym cudzoziemcom symboli, wartości i norm uznawanych za powszechnie obowiązujące w polskim społeczeństwie.

Chciałabym wyrazić swoją radość, że współpraca Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu z Instytutem Filologii Polskiej oraz Szkołą Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców Uniwersytetu Wrocławskiego zaowocowała powstaniem tego skryptu metodycznego, w którym opublikowano gotowe konspekty lekcji języka polskiego jako obcego. Zo-

stały one opracowane przez uczestników Studiów Podyplomowych Nauczania Języka Polskiego jako Obcego i Drugiego Wydziału Filologicznego UWr oraz wykorzystane na zajęciach z obcokrajowcami podejmującymi naukę w naszej Szkole. Ukazujące się w ramach serii metodycznej scenariusze łączy próba nauczania szeroko rozumianej kultury (tj. malarstwa, literatury, filmu itd.) na tradycyjnym lektoracie języka polskiego jako obcego.

Na koniec chciałabym gorąco podziękować pani Małgorzacie Lubańskiej z DODN-u za nawiązanie współpracy oraz podjęty trud opracowania redakcyjnego tych scenariuszy. Dziękuję również wszystkim Autorkom przygotowanych konspektów za chęć podzielenia się swoimi pomysłami na lekcję języka polskiego jako obcego, która może stać się okazją do wprowadzenia obcokrajowców w świat polskiej kultury.

dr hab. Anna Żurek
Wrocław, 15.05.2021

Biogram

Dr hab. Anna Żurek – dyrektor Szkoły Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców, kierownik Zakładu Językoznawstwa Stosowanego oraz kierownik Studiów Podyplomowych Nauczania Języka Polskiego jako Obcego i Drugiego. Od 2007 roku członkini Stowarzyszenia „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego oraz uczestniczka jego międzynarodowych konferencji. Wiceprzewodnicząca Zespołu Języka Polskiego poza Granicami Kraju Rady Języka Polskiego przy Prezydium Państwowej Akademii Nauk na kadencję 2019 – 2022. Jej zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia z zakresu: teorii akwizycji języka, etykiety językowej, dydaktyki i metodyki języka polskiego jako obcego oraz komunikacji międzykulturowej. Autorka książek: *Grzeczność językowa w polszczyźnie cudzoziemców* (2008) oraz *Strategie komunikacyjne osób dwujęzycznych. Na przykładzie polszczyzny odziedziczonej w Niemczech* (2018). Współautorka książki *Ukryty program nauczania polskiego i niemieckiego jako języków obcych. Konteksty kulturowe* (2014), współautorka serii materiałów dydaktycznych dla gimnazjalistów niemieckich *ABC Polnisch* (2009) oraz ćwiczeń on-line *Na końcu języka* dla uczących się języka polskiego jako odziedziczonego (www.nakoncujezyka.uni-freiburg.de).

Malarstwo

jako nośnik treści kulturowych
w nauczaniu języka polskiego
jako obcego na poziomie
średnio zaawansowanym

Autor: Iwona Drózdź
Nauczyciel języka polskiego

Obrazy – dzieła sztuki, ilustracje książkowe, filmy, plakaty – pełnią ważną rolę jako nieodzowny składnik ludzkiego doświadczenia i jeden z podstawowych sposobów reprezentacji świata. Są też niezwykle ważnym narzędziem w przekazywaniu treści merytorycznych. Mogą stanowić jedno ze źródeł wiedzy, wprowadzać do tematu lekcji, uzupełniać materiały testowe, utrzymywać treści, a nawet pełnić szereg dodatkowych funkcji w rozwijaniu sprawności językowych.

W praktyce nauczania języka polskiego jako obcego istotne jest integrowanie sprawności językowych z treściami kulturowymi. Równie ważne w nauczaniu obcokrajowców języka polskiego jest to, aby nie tylko posługiwali się językiem jako narzędziem komunikacyjnym, ale też by potrafili odnajdywać się w polskich realiach, w niuansach zachowań i zjawisk społecznych. W tym ogromną rolę odgrywa sztuka, będąca elementem wizualnym całej kultury narodowej. Dzieło malarskie, które jest szczególnym typem obrazu, zaliczającym się do statycznych środków wizualnych, posiada wielki potencjał jako nośnik treści pozajęzykowych. Nauczanie z jego wykorzystaniem ma wiele zalet, kształtuje dojrzałe postawy językowe i intelektualne oraz przybliża uczącym się w sposób niezwykle wszechstronny kulturę polską.

Można pokusić się o stwierdzenie, że lekcje oparte na analizie polskich dzieł malarskich, znacząco wpływają na pogłębienie kontaktu uczących się z polską kulturą, historią, tradycją oraz pozwalają uczącym się na opanowanie języka.

Metoda przekładu intersemiotycznego „pozwała rozwijać sprawność językową (...), gdyż ‘czytanie’ kodów pozawerbalnych pobudza do wypowiedzi, wzbogaca słownictwo, prowokuje zdolność nazywania, pozwala na wyrażanie własnych emocji i opinii związanych z dziełem sztuki”¹. Wśród typów przekładu intersemiotycznego można wskazać trzy, które warto wykorzystywać w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Pierwszy typ (od kodów językowych do tekstów literackich) przybiera najczęściej formę porównywania dzieł literackich i malarskich pod kątem wspólnych lub pokrewnych, lub przeciwstawnych motywów. Drugi typ polega na przekładzie dzieła literackiego na obraz, adaptację filmową, ilustrację, inscenizacji teatralnej, słuchowiska, performance’u, innego dzieła sztuki wizualnej. Trzecia metoda przekładu intersemiotycznego wykorzystuje zadania polegające na przedstawieniu tekstu literackiego jako inspiracji do stworzenia przez uczniów obrazu malarskiego, rysunku, kompozycji trójwymiarowej, grafiki, fotografii, popartej werbalnym uzasadnieniem i opisem wykonanej pracy. Wszystkie te metody wpływają znacząco na urozmaicenie i efektywność lekcji.

1 E. Dutka, *O przekładzie intersemiotycznym*, [w:] Wiedza o kulturze w szkole (w druku).

Obcowanie ze sztuką na zajęciach języka polskiego jako obcego powinno służyć nie tylko samej praktycznej nauce języka, ale także rozbudzaniu wrażliwości estetycznej i zainteresowania sztuką. A od inwencji nauczyciela, jego kreatywności oraz wiedzy wykraczającej poza ramy nauczania samego języka zależy dobór materiału ilustracyjnego i jakość analizy treści kulturowych. Jeśli grupa zostanie dobrze aktywizowana i wprowadzona do tematu, ich zdolności i gotowość do samodzielnego poszukiwania środków wyrazu w języku polskim, jak również wyrażania własnych poglądów i sądów na podstawie doznań wizualnych, będzie sukcesywnie rozwijana. Malarstwo jako nośnik treści kulturowych w nauczaniu języka polskiego jako obcego może znacznie podnieść jakość nauczania obcokrajowców w Polsce, urozmaicić tok lekcji i wprowadzić wiele istotnych treści, aktywizować uczących się do poznawania polskich realiów kulturowych, pobudzić do samodzielnego myślenia, dyskusji i wypowiadania własnych opinii, rozwinąć zasób słownictwa i form gramatycznych, a co za tym idzie wpłynąć znacząco na efekty kształcenia.

Inspiracją i głównym motorem działania przy pisaniu tej pracy była osobista pasja autorki – absolwentki historii sztuki i nauczycielki w szkole międzynarodowej we Wrocławiu. Wiele wniosków zostało wyciągniętych z analizy materiałów źródłowych, artykułów z czasopism dla lektorów języka polskiego jako obcego i literatury fachowej, *gros* jednak przemyśleń to refleksje wpływające z własnego doświadczenia i intuicji autorki.

Temat: Polski krajobraz w malarstwie początku XX wieku.

POZIOM GRUPY: C1

CELE OGÓLNE:

- rozwijanie kompetencji kulturowej i kompetencji leksykalnej,
- doskonalenie sprawności czytania ze zrozumieniem, słuchania, pisanie i mówienie.

CELE SZCZEGÓŁOWE (po zajęciach uczący się...):

- wymienia nazwiska kilku pejzażystów polskich początku XX wieku,
- zna obrazy wybranych malarzy polskich,
- umiejętnie posługuje się słownictwem dotyczącym opisu dzieła malarskiego,
- wymienia cechy polskiego krajobrazu,
- opisuje obraz i wyraża o nim własną opinię,
- pisze krótki opis obrazu (150-220 słów).

CZAS TRWANIA: 90 minut

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- pokaz slajdów,
- kserokopie ćwiczeń (karta pracy).

FORMY PRACY:

- indywidualna,
- zespołowa.

TECHNIKI PRACY:

- wypisywanie wyrazów z tekstu (tworzenie do nich synonimów),
- rozumienie i wyjaśnianie trudniejszych pojęć z tekstu,
- tworzenie wypowiedzi ustnej na podstawie tekstu,
- czytanie ze zrozumieniem opisu obrazu i przyporządkowywanie elementom opisu odpowiednich tytułów,
- przyporządkowywanie tytułów i autorów do obrazów,
- tworzenie wypowiedzi pisemnej (opisu obrazu według schematu).

PRZEBIEG LEKCJI

Faza 1 - przygotowanie do lekcji (10 minut)

Czas	Cel lekcji	Przebieg lekcji	Forma pracy	Pomoce dydaktyczne	Numer ćwiczenia
10 min	rozgrzewka językowa	Nauczyciel prowadzi rozmowę z uczniami na temat sztuki polskiej. Pyta, czy znają polskie obrazy, czy byli w muzeach malarstwa i czy mają ulubione dzieła lub ulubionych artystów.	praca zespołowa		

Faza 2 - prezentacja nowego materiału językowego (55 minut)

10 min	rozwijanie sprawności: czytania, słuchania	Czytanie na głos tekstu przez uczniów. Nauczyciel przydziela kolejnym osobom fragmenty tekstu do czytania (około 7 linijek).	praca zespołowa	tekst pisany	Polski krajobraz w malarstwie pejzażowym początku XX wieku
5 min	rozumienie tekstu czytanego; rozwijanie sprawności mówienia	Nauczyciel prosi uczniów, by spróbowali wyjaśnić trudniejsze wyrażenia pojawiające się w tekście.	praca zespołowa	tekst pisany	ćw. 1

10 min	rozumienie tekstu czytanego; rozwijanie sprawności pisania	Nauczyciel prosi uczniów, by przyjrzeni się dokładnie obrazom i spróbowali rozpoznać oraz zapisać elementy, które pojawiły się w tekście.	praca zespołowa	pokaz slajdów***	ćw. 2
10 min	rozszerzanie leksyki związanej z malarstwem pejzażowym i elementami krajobrazu polskiego; rozumienie i wyjaśnianie trudniejszych pojęć z tekstu; czytanie ze zrozumieniem	Dwa zadania polegające na wypisywaniu z tekstu synonimów podanych wyrazów oraz znalezieniu i podkreśleniu antonimu wyrażenia spowita w mroku przeszłość.	praca indywidualna	karta pracy	ćw. 3 ćw. 4
10 min	czytanie ze zrozumieniem; tworzenie wypowiedzi: ustnej, pisemnej	Nauczyciel prosi, by uczniowie na podstawie tekstu zastanowili się, jakie treści poza ukazywaniem krajobrazu, wyrażali w swoich pejzażach artyści polskiego modernizmu.	praca zespołowa, praca indywidualna	karta pracy	ćw. 5
10 min	utrwalanie leksyki związanej z elementami polskiego krajobrazu; utrwalanie nazwisk i tytułów dzieł malarzy polskich	Zadanie polegające na przyporządkowaniu tytułów i artystów do reprodukcji obrazów na kartach pracy.	praca indywidualna	karta pracy	ćw. 6

Faza 3 – utrwalanie poznanego materiału i omówienie zadania domowego (25 minut)

25 min	rozszerzanie leksyki związanej z opisem obrazu; czytanie ze zrozumieniem; tworzenie wypowiedzi pisemnej (opisu obrazu według schematu); utrwalenie leksyki; rozwijanie sprawności: czytania ze zrozumieniem, pisanie	Nauczyciel dokonuje ewaluacji zajęć, pytając uczniów, czy mają jakieś pytania lub wątpliwości odnośnie do poznanego materiału. Omówienie zadania domowego. W pierwszym zadaniu po przeczytaniu opisu obrazu, należy przypisać jego elementom odpowiednie tytuły. Drugie zadanie polega na nadaniu wspólnego tytułu i napisaniu opisu trzech obrazów wraz z interpretacją ich treści.	praca zespołowa, praca indywidualna	karta pracy	ćw. 7 ćw. 8
--------	--	---	-------------------------------------	-------------	----------------

Jeśli zostanie trochę czasu, można porozmawiać z uczniami na temat ich wrażeń dotyczących poznanego malarstwa.

Jeśli zabraknie czasu, można zrezygnować z części pisemnej w ćw. 5 i porzucić tylko na wypowiedzi ustnej.

**** Wykaz obrazów wykorzystanych na slajdach:

Wojciech Weiss, Promienny zachód słońca; **Stanisław Kamocki**, Kwitnący sad; **Stanisław Wyspiański**, Pejzaż podgórski; **Józef Czajkowski**, Sad w zimie; **Leon Wyczółkowski**, Ogród; **Ferdynand Ruszczyc**, Ziemia; **Ferdynand Ruszczyc**, W świat; **Jan Stanisławski**, Słoneczniki; **Władysław Podkowiński**, Sad w Chrzęsnem; **Ferdynand Ruszczyc**, Obłoki odbite w wodzie; **Leon Wyczółkowski**, Orka na Ukrainie; **Stanisław Wyspiański**, Chaty w Grębowie; **Stanisław Wyspiański**, Widok z okna pracowni artysty na Kopiec Kościuszki.

Polski krajobraz w malarstwie pejzażowym początku XX wieku

W malarstwie modernistycznym rodzimy pejzaż odgrywał bardzo ważną rolę. Poza umiłowaniem przyrody artyści wyrażali w swoich pracach szereg dodatkowych treści historycznych i symbolicznych. Interesowały ich szczególnie takie pory dnia, jak poranki i wieczory oraz przełomowa dla natury wiosna. Malując zimę, artyści ukazywali naturę w uśpieniu. Leżące na ziemi czapy śniegu traktowali jako magazyn wody, gotowej do uwolnienia pod wpływem pierwszych gorących promieni słońca. Często na obrazach przedstawiali rodzącą się wiosną do życia naturę, z rozkwitającymi drzewami, łąkami, soczystą zielenią młodej trawy, ale także z ciężarem żywej ziemi wilgotnej od topniejącego śniegu i gotowej do uprawy. Malując wiosnę, przekazywali nadzieję na pomyślną przyszłość. W czasach, gdy Polska była pod zaborami, po wielu latach walk o niepodległość, takie przesłanie było bardzo ważne, by podtrzymać ducha w narodzie i pokazać, że mimo spowitej w mroku przeszłości, czeka nas skąpana w wiosennym słońcu, pełna życia i obfitości wiosna.

Artyści „nowej sztuki” (jak nazywano modernistów), odrzucali jednak zbytnią melancholię, typowy XIX-wieczny Weltschmerz, nie chcieli pokazywać już mogił powstańców i krajobrazów pełnych jesiennej nostalgii. Odkryli pejzaż jako środek do wyrażenia zachwytu ojczyzną i jej przyrodą w całej okazałości, pięknie i prawdzie. Do opisu ich dzieł, pełnych kolorów, bogactwa form i światła, mogą służyć takie wyrażenia, jak: nastrój, harmonia, wrażenie, ekspresja. Malarstwo tego okresu nie tyle odtwarzało naturę i jej kształty zewnętrzne, ile wyrażało jej „duszę” i „poezję”. Nowoczesny artysta malując pejzaż, chciał wywołać w widzach stan ducha pokrewny temu, w jakim sam się znajdował w chwili tworzenia. Niezwykle ważną rolę w budowaniu nastroju grało tu światło, a elementami krajobrazu, które szczególnie interesowały artystów były chmury, ziemia, dzika roślinność, topniejące śniegi, stare domostwa, stogi siana, pola, łąki, lasy, kwiaty, trawy, a także sylwetki miast i wsi.

Malarze rzadko skupiali się na szczegółach, częściej w obrazach grubymi, energicznymi pociągnięciami pędzla zaznaczali tylko dany kształt, który my widzimy jako kwiat jabłoni, zaschnięty słonecznik, zarys wiejskiego ko-

ściota czy szpaler drzew na horyzoncie. Najczęściej używali techniki olejnej, rzadziej akwarelowej. Wykonywali też rysunki węglem lub pastelami.

Artyści, tacy jak Ferdynand Ruszczyc, Wojciech Weiss, Jan Stanisławski, Julian Fałat, Leon Wyczółkowski, Józef Mehoffer czy Stanisław Wyspiański, przenikając tajemnicę natury i jej relacji z człowiekiem, tworzyli własne światy pełne zachwyty i zadumy nad pięknem polskiego krajobrazu.

***Iwona Drożdż, na podstawie katalogu wystawy
„Koniec wieku- sztuka polskiego modernizmu 1890-1914”,
Muzeum Narodowe w Warszawie i Krakowie, Warszawa 1996***

Słowniczek:

pejzaż – obraz przedstawiający krajobraz

modernizm – epoka w sztuce przełomu XIX i XX wieku

Weltschmerz – ból istnienia, cierpienie duszy

technika olejna – malowanie obrazu farbami olejnymi

technika akwarelowa – malowanie obrazu farbami wodnymi, akwarelami

ćwiczenie I

Proszę wyszukać w tekście poniższe wyrażenia i wyjaśnić, co one oznaczają:

przykład:

umiłowanie rodzimej przyrody – modernistyczni artyści bardzo często malowali krajobrazy, chcąc w ten sposób pokazać

- podtrzymać ducha w narodzie

.....
.....

- spowita w mroku przeszłość

.....
.....

- przenikać tajemnicę natury

.....
.....

- ból istnienia

.....
.....

- wywołać w widzach stan ducha

.....
.....

- grube, energiczne pociągnięcia pędzla

.....
.....

ćwiczenie 2

Proszę wypisać 10 elementów polskiego krajobrazu (na podstawie przeczytanego tekstu i wybranych obrazów polskich malarzy początku XX wieku – pokaz slajdów).

przykład: kwitnące drzewa w sadzie

•	•
•	•
•	•
•	•
•	•

ćwiczenie 3

Do podanych wyrazów proszę dopisać znalezione w tekście wyrazy o podobnym znaczeniu:

- ojczysty -
- krajobraz -
- przyroda -
- bogactwo -
- detal -
- kontur -
- chaty -
- groby -
- suchy -
- zamyślenie -

Ćwiczenie 4

Proszę znaleźć w tekście przeciwieństwo wyrażenia *spowita w mroku przeszłość* i je zapisać poniżej.

spowita w mroku przeszłość -

.....

.....

.....

ćwiczenie 5

Jakie treści – poza ukazywaniem samej natury – chcieli przekazać artyści modernizmu w swoich pejzażach?

[illegible]

ćwiczenie 6

Proszę dopasować autorów i tytuły obrazów do poniższych ilustracji według podanego przykładu.

- Jan Stanisławski, Krajobraz letni ze snopkami zboża
- Ferdynand Ruszczyc, Ziemia
- Jan Stanisławski, Ule
- Józef Mehoffer, Majowe słońce
- Ferdynand Ruszczyc, Stare jabłonie
- Wojciech Weiss, Pejzaż z Kalwarii Zebrzydowskiej

1

.....

.....

.....

.....

.....

.....

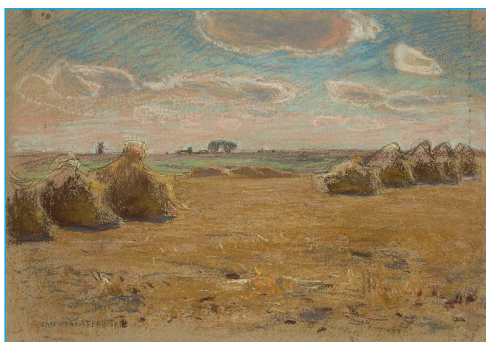
2

.....

.....

.....

.....

3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ćwiczenie 7

Proszę przeczytać poniższy opis obrazu i uzupełnić tabelę zgodnie z podanym przykładem.

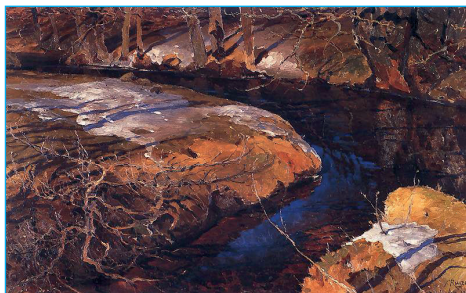
- miejsce i data powstania, miejsce przechowywania
- opis kompozycji i kolorystyki
- **Autor i tytuł obrazu**
- interpretacja treści obrazu
- technika, wymiary
- opis treści obrazu

Autor i tytuł obrazu	Ferdynand Ruszczyc, Nec Mergitur
	Warszawa, 1904-05, Muzeum Sztuki w Wilnie
	Technika olejna na płótnie, 204 x 221 cm.
	Obraz przedstawia statek na niespokojnym morzu. Jest noc, na niebie świecą gwiazdy, fale są bardzo wysokie. Jest to elegancki i staroświecki statek, na którym widać światła latarni. Widzimy statek od tyłu i wydaje się, że odpływa on w dal z obrazu.
	Nie widzimy całego statku, a większą część obrazu zajmuje falujące morze. Kolory są bardzo kontrastowe, dominują mocne barwy: na niebie czerń, błękit, granat, statek namalowany jest czerwienią i żółcią, na niebie i w odbiciu statku w wodzie te wszystkie barwy mieszają się z dodatkiem akcentów bieli.
	Żywiół morza symbolizuje burzliwą historię niosącą na swych falach statek- Polskę, samotną, silną i bogatą, ale też opuszczoną i niepewną przyszłości, a jednak uparcie zdążającą do celu. Niebo z jasnymi gwiazdami symbolizuje nadzieję i wiarę w istnienie nadprzyrodzonych sił, które utrzymują statek na powierzchni i pozwalają mu zostawiać wyraźny ślad na oceanie historii.

ćwiczenie 8

Proszę się przyjrzeć poniższym obrazom Ferdynanda Ruszczyca i Stanisława Wyspiańskiego i nadać im wspólny tytuł. Następnie uzupełnić tabelę, odpowiadając na poszczególne pytania.

Tytuł (Państwa propozycja)	
Co jest przedstawione na obrazach? (opis treści, elementów obrazów)	
Jakich użyto kolorów?	
Co mogą symbolizować obrazy? (Dlaczego artyści wybrali taki właśnie motyw? Jakie uczucia nimi kierowały? Co chcieli wyrazić?)	

Obrazy wykorzystane w ćwiczeniu 6.

1. Jan Stanisławski, *Krajobraz letni ze snopkami zboża*, [https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Jan_Stanis%C5%82awski_-_Krajobraz_letni_\(Pole_ze_snopkami_zbo%C5%BCa\).jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Jan_Stanis%C5%82awski_-_Krajobraz_letni_(Pole_ze_snopkami_zbo%C5%BCa).jpg) -
2. Ferdynand Ruszczyc, *Ziemia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Ferdynand_Ruszczyc,_Ziemia.jpg
3. Jan Stanisławski, *Ule*, [https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Stanis%C5%82awski_\(malarz\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Stanis%C5%82awski_(malarz))
4. Józef Mehoffer, *Majowe słońce*, <https://cyfrowe.mnw.art.pl/pl/katalog/509314>
5. Ferdynand Ruszczyc, *Stare jabłonie*, <https://wolnelektury.pl/szukaj/?q=+++++Ferdynand+Ruszczyc%2C+Stare+jab%C5%82onie>
6. Wojciech Weiss, *Pejzaż z Kalwarii Zebrzydowskiej*, <https://cyfrowe.mnw.art.pl/pl/katalog/511270>

Obraz wykorzystany w ćwiczeniu 7.

1. Ferdynand Ruszczyc, *Nec Mergitur*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Ferdynand_Ruszczyc

Obrazy wykorzystane w ćwiczeniu 8.

1. Ferdynand Ruszczyc, *Ruczaj leśny*, <https://cyfrowe.mnw.art.pl/pl/katalog/510019>
2. Stanisław Wyspiański, *Widok z okna pracowni artysty na Kopiec Kościuszki*, <https://cyfrowe.mnw.art.pl/pl/katalog/766465>
3. Ferdynand Ruszczyc, *Ostatni śnieg*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Ferdynand_Ruszczyc.

Piosenka

Wykorzystanie piosenek w nauczaniu dzieci języka polskiego jako obcego

Autor: Bogumiła Gruszczyńska-Kozan

Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, wykładowca pedagogiki małego
dziecka na WSKK Konin, lektor języka polskiego jako obcego

Myśląc o wartości glottodydaktycznej piosenki i jej wykorzystaniu podczas zajęć z języka polskiego jako obcego, należy skupić się na psychologicznym i dydaktycznym aspekcie, a nade wszystko nad jej walorami w edukacji dziecka. Piosenka stanowi interesujące i intensywne ćwiczenie słuchowe i raczej bez trudu daje się przyswoić. Jest także ciekawym źródłem nowego słownictwa i wspólnym treningiem wymowy. Pod względem językowym stanowi wstęp do poznawania lub utrwalania różnych struktur i wyrażeń gramatycznych. Piosenka zwiększa też motywację do nauki, w szczególności u uczniów słabszych, którzy, rozumiejąc ją, doświadczają praktycznego sensu nauki języka obcego. Jest ona urozmaicheniem lekcji, przerywa jej monotonię i wprowadza moment odprężenia psychicznego. Posiada także wartości kulturoznawcze, gdyż dzięki niej uczymy kultury danego kraju.

Tim Murphey w swojej książce *Music and Songs*¹ podaje 29 przykładów zastosowania muzyki i piosenek podczas lekcji. Wymienia następujące obszary podejmowania działania dydaktycznego w zakresie nauczania językowego przez piosenkę:

- słuchanie piosenek,
- śpiewanie piosenek,
- rozmawianie o muzyce,
- dyskutowanie o treści piosenek,
- rozmawianie o piosenkarzach, zespołach i wideoklipach,
- używanie piosenek i muzyki do wprowadzenia określonej atmosfery w klasie lub zmiany nastroju (wprowadzenie pozytywnej energii lub zrelaksowanie uczniów),
- używanie piosenek i muzyki jako tła podczas wykonywania innych ćwiczeń,
- pisanie piosenek,
- przeprowadzanie wywiadów,
- wykonywanie wideoklipów,
- pisanie artykułów, recenzji,
- tworzenie ankiet i list przebojów,
- analiza gramatyczna treści piosenek,
- ćwiczenie słuchania ze zrozumieniem,
- ćwiczenia wszystkich sprawności językowych,
- pisanie artykułów, kwestionariuszy i listów do piosenkarzy,
- tłumaczenie piosenek,
- pisanie dialogów przy użyciu treści piosenek,
- rozmaite użycie wideoklipów (opis, dyskusja o treści, mówienie o emocjach),

1 T. Murphey, *Music and Songs*, Oxford University Press 1993.

- odgrywanie scenek w oparciu o treść piosenek,
- odgrywanie treści piosenek,
- używanie piosenek do ćwiczeń rozmaitych treści gramatyczno-leksykalnych,
- ćwiczenia (bez stresu) wymowy i intonacji,
- ćwiczenie powtarzania w grupie,
- przełamanie rutyny,
- przełamanie i ćwiczenie nowego słownictwa,
- nauczanie zagadnień kulturowych,
- zabawa.

Piosenka za każdym razem jest wspaniałą inspiracją do mówienia o języku, o obyczajach, historii itp., ale tylko wtedy, gdy lektor zwięźle określa cele jej zaprezentowania i wykorzystania podczas zajęć. Teksty piosenek powinny korelować z treściami nauczania, z tematyką podręcznika lub materiałami własnymi nauczyciela, poziomem opanowania języka obcego, wiekiem i dojrzałością uczniów, a także ich gustem i zainteresowaniami.

Poniżej przedstawiam koncepcję wykorzystania tekstu piosenki podczas nauki języka polskiego jako obcego w edukacji wczesnoszkolnej oraz uczniów klas IV-V szkoły podstawowej.

Temat: Na wiejskim podwórku.

POZIOM GRUPY: A2

Wiek uczących się: 7-12 lat

CELE OGÓLNE:

- rozwijanie sprawności słuchania, mówienia, pisania i czytania,
- rozwijanie kompetencji gramatycznych i leksykalnych,
- wyzwalanie u dzieci kreatywności i twórczych postaw.

CELE SZCZEGÓŁOWE - po zajęciach uczący się:

- potrafi wyszukiwać informacje z tekstu piosenki,
- odróżnia informacje prawdziwe od fałszywych,
- dobiera rzeczowniki i przymiotniki w parę,
- potrafi użyć w odpowiedniej formie i znaczeniu czasowniki: *mają, pracują, sieją, orzą, hodoją, Przynoszą*
- samodzielnie opisuje ilustrację,
- trafnie rozpoznaje na obrazkach elementy przedstawianej rzeczywistości,
- poprawnie posługuje się poznanym słownictwem i strukturami składniowymi,
- odgaduje zagadki nawiązujące do tekstu piosenki i wykonywanych zadań,
- umie porządkować rozsypanki wyrazowe,
- umiejętnie wyraża własne odczucia,
- uzasadnia swoje zdanie na określony temat,
- potrafi śpiewać piosenkę,
- wykazuje twórczą postawę podczas śpiewania piosenki, naśladowania głosów zwierząt,
- efektywnie współpracuje z innymi dziećmi.

CZAS ZAJĘĆ: 90 minut

FORMY PRACY:

- indywidualna • grupowa • zbiorowa

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- karty pracy,
- tekst piosenki *Na podwórku koło bramy* (sł. H. Łochocka),
- ilustracje zwierząt występujących w piosence *Na podwórku koło bramy*,
- płyta CD z nagraniem piosenki lub link do strony na YT,
- zagadki,
- kartoniki z nazwami zwierząt (dorośle i ich potomstwo),

TECHNIKI PRACY:

- wyszukiwanie informacji w tekście, • odpowiadanie na pytania, • opisywanie ilustracji, • głośne czytanie tekstu, • porządkowanie rozsypanki wyrazowej, • wspólna nauka piosenki.

Czas	Cel lekcji	Przebieg lekcji	Forma pracy	Pomoce dydaktyczne	Numer ćwiczenia
Faza 1 - przygotowanie do lekcji (10 minut)					
10 min	Integrowanie zespołu dzieci, wprowadzenie do tematu zajęć.	Powitanie uczniów. Rozmowa kierowana nauczyciela z dziećmi dotycząca życia na wsi. Nauczyciel zadaje zagadki o zwierzętach.	praca zespołowa	Zagadki	ćw. 1
Faza 2 - prezentacja nowego materiału językowego (75 minut)					
10 min	Rozwijanie umiejętności słuchania i rozumienia treści tekstów, wyszukiwania ważnych informacji	Nauczyciel czyta dwa razy tekst „Wycieczka na wieś”. Dzieci odpowiadają na pytania nauczyciela, a potem zapisują odpowiedzi w odpowiedniej kolumnie.	Praca zespołowa, indywidualna	Karta pracy: tekst „Wycieczka na wieś”	ćw. 2
15 min	Doskonalenie umiejętności mówienia z wykorzystaniem poprawnych konstrukcji zdaniowych.	Ustne opisywanie obrazka przez dzieci w formie zdania. Nauczyciel zadaje pomocnicze pytania. (wstęp do ćwiczeń 4-6)	Praca zbiorowa	obrazek	ćw. 3
15 min	Doskonalenie umiejętności łączenia w pary przymiotników z rzeczownikami, rozumienia czytanego i słuchanego tekstu.	Wykonanie ćwiczeń pod okiem nauczyciela. Dobieranie rzeczowników i przymiotników w pary, wybieranie trafnych przymiotników do opisu wiejskiego krajobrazu. Wpisanie wybranego ćwiczenia do zeszytu.	Praca indywidualna		ćw. 4, 5
10 min	Doskonalenie czytania ze zrozumieniem i właściwego wykorzystania czasowników w kontekście.	Układanie wyrazów z rozsypanki w zdania i głośne ich odczytanie. Utrwalenie znaczenia czasownika: <i>mają, pracują, sieją, orzą, hodoją, przynoszą.</i>	Praca w parach		ćw. 6

10 min	Integrowanie zespołu, doskonalenie pracy grupowej, uzupełnienie słownictwa	Nauczyciel wręcza dzieciom kartoniki z nazwami dorosłych zwierząt i ich potomstwa. Uczniowie rozbiegają się po klasie. Na polecenie nauczyciela: <i>Dobierzcie się w pary – „mamy” biegną do swoich „dzieci”</i> i odwrotnie. Dzieci mogą się zamienić kartonikami i zabawę można powtórzyć.	Praca zespołowa		
15 min	Doskonalenie umiejętności pracy z tekstem, wyrażania emocji podczas śpiewania piosenki, twórczej współpracy z innymi dziećmi	Nauczyciel zapoznaje dzieci z piosenką wg założeń metodycznych. Dzieci reagują na treść piosenki. Opowiadają, o jakich zwierzątkach była mowa (krowa/ cielątko, owca/jagniątko, świnia/prosiątko, kobyłka/żrebiątko, kundel). Dzieci słuchają piosenki po raz drugi, a następnie podchodzą do tablicy i umieszczają na niej zwierzątko wg kolejności ich występowania w piosence, wyszukują odpowiedni rzeczownik, by podpisać ilustrację. Następuje próba wspólnego śpiewu – nauczyciel dzieli dzieci na grupy i każda z grup jest innym zwierzątkiem. Dzieci najpierw włączają się w wydawanie odgłosów zwierząt, a następnie śpiewają razem z nauczycielem. Mogą podczas śpiewania podrygiwać i bawić się wg wskazań nauczyciela.	Praca indywidualna, zespołowa	piosenka dostępna na YT	

**Faza 3 – utrwalanie poznanego materiału i omówienie zadania domowego
(5 minut)**

5 min	Wykreowanie sytuacji samodzielnej pracy ucznia z tekstem, zmotywowanie do ekspresji twórczej, wywołanej tematyką zajęć (praca plastyczna/wypowiedź ustna)	Zadanie domowe polega na wykonaniu pracy plastycznej na temat wybranego zwierzęcia, o którym była mowa podczas zajęć i/lub przygotowaniu krótkiego, ustnego opisu jego wyglądu.			
--------------	---	---	--	--	--

Ćwiczenie I

Posłuchaj opisu i połącz go z obrazkiem zgodnie z podanym przykładem.

Chodzi po podwórku,
woła „kukuryku”.
On i jego przyjaciele
mieszkają w kurniku.

Gdy chodzi to się
kiwa, za to w wodzie
dobrze pływa.

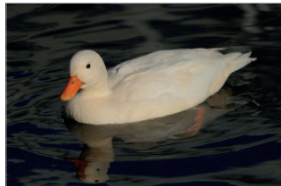
Mam koralu dużę
sznur, wołam głośno
„gul, gul, gul”.

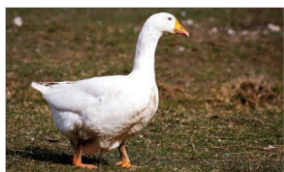
Dwa rogi, ogon mam.
Zdrowe mleko
daję wam.

Bawię się w błocie,
krzyczę „kwiku, kwiku”. Mieszkam
w chlewiku.

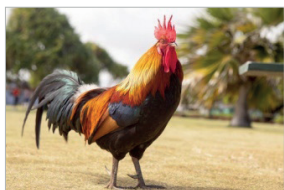
Ciężko pracuję na wsi
cały dzień, odpoczy-
wam w stajni i nie
jestem leń.

Często wołam „me,
me, me”. Czy ktoś
wełnę moją chce?

Zjadam marchewki
oraz świeżą trawę,
małe dzieci lubią ze
mną zabawę.

Chodzę gęsiego, białe
piórka mam
i po swojemu tak
sobie gęgam.

ćwiczenie 2

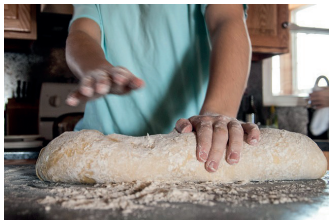
Posłuchajcie tekstu, który przeczyta nauczyciel, i w odpowiedniej kolumnie zakreślicie, zgodnie z podanym przykładem, czy zdanie jest prawdziwe czy fałszywe.

Wycieczka na wieś

W kwietniu cała nasza klasa pojechała na wycieczkę do gospodarstwa ekologicznego. Pani gospodyni pokazywała nam, jak się piecze chleb i mogliśmy sami upiec małe rogale. Widzieliśmy także zwierzęta, które mieszkały w zagrodzie. Była tam krowa, koń, świnka i owca. Owca miała małe owieczki. Nasza pani powiedziała, że małe owieczki to jagniątko. Karmiliśmy także kury, kaczki, indyki i gęsi. Dziewczynki bardzo bały się gęsi, bo były duże i syczały. Oglądaliśmy także kwitnący sad. Bardzo nam się podobało i nie chcieliśmy wracać do domu.

Tekst własny

Słowniczek:

	
<i>pieczenie chleba</i>	<i>rogale</i>

	Zdania	prawda	fałsz
0.	Dzieci same piekły chleb		X
1.	Mała owieczka to koźlątko		
2.	Dziewczynki bały się gęsi		
3.	W zagrodzie były kury, indyki, gęsi i kaczki		
4.	Dzieci bardzo chcieli wracać do domu		

ćwiczenie 3

Opowiedz, co widzisz na obrazku.

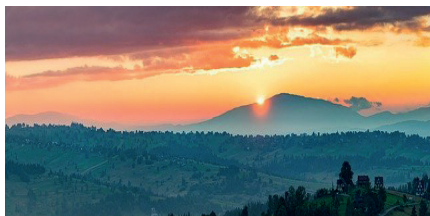

ćwiczenie 4

Połącz wyrazy podane w tabelce w pary. W ostatniej kolumnie wpisz odpowiednie cyferki, a następnie podpisz obrazki zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

1	rozległe	A	powietrze	2
2	świeże	B	ogród	
3	kwitnący	C	pola	
4	piękny	D	sad	
5	kolorowe	E	kwiaty	

A powietrze

2 świeże

B

C

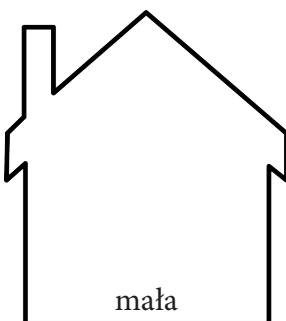
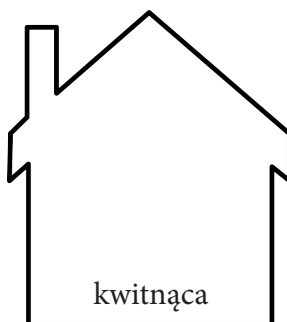
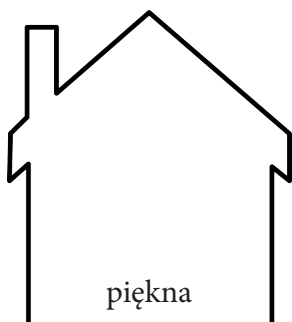
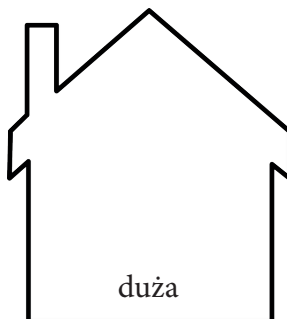
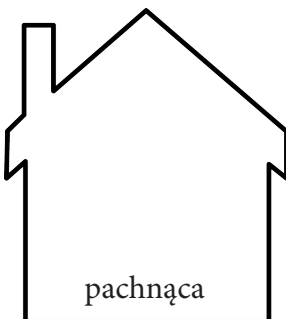
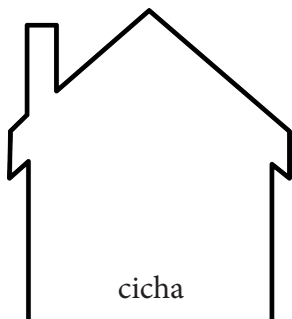
D

E

Ćwiczenie 5

Jaka jest wieś? Pokoloruj domki, przy których znajdują się wybrane przez Ciebie wyrazy

ćwiczenie 6

Ułóż z rozsypanek wyrazowych zdania i zapisz starannie w ramce zgodnie z przykładem.

Przykład:

Na

dużo

jest

zwierząt.

różnych

wsi

Na wsi jest dużo różnych zwierząt.

na

mają

Ludzie

pracy.

dużo

wsi

i

polu,

Rolnicy

w

sieją.

orzą

pracują

Hodują

które

różne

korzyści.

przynoszą

zwierzęta,

POMOCE NAUCZYCIELA

a) Tekst piosenki „Na podwórku koło bramy”.

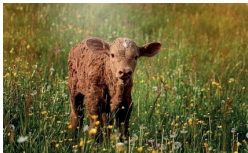
https://www.youtube.com/watch?v=vFf1UYE_gRU

Tekst piosenki „Na podwórku koło bramy”	
Na podwórku koło bramy Wiodą spory cztery mamy Każda woła, że jej dziecię Najładniejsze jest na świecie	Podskakuje cielątko A tuż przy nim jagniątko Podryguje prosiaczek Biega w kółko żrebaczek
Mówi krowa: cielątko! Mówi owca: jagniątko! Mówi świnka: prosiątko! A kobyłka: żrebiątko!	Oj hop hop, oj hop hop, oj hop!
Oj tak tak, oj tak tak, oj tak!	A z pobliskiej biegł zagrody Hałaśliwy kundel młody I ogonem raźnie machał Poszczekując: hau-hau, hau-hau!
Lecz tymczasem dziątek czwórka Już wymknęła się z podwórka I na łące sobie hasa W lewo, w prawo, hej hopsasa!	Oj, umyka cielątko Oj, umyka jagniątko Oj, umyka żrebaczek A na końcu prosiaczek
Podskakuje cielątko A tuż przy nim jagniątko Podryguje prosiaczek Biega w kółko żrebaczek	Hyc hyc hyc, hyc do mamy, hyc!
Oj hop hop, oj hop hop, oj hop!	

b) Kartoniki z nazwami zwierząt do zabawy ruchowej „Dobierzmy się w pary”.

kurczę	kwoka	koźłę	koza
żrebię	klacz	gąsiątko	gęś
kaczątko	kaczka	cielę	krowa
jagnię	owca	prosię	świnia

c) Ilustracje i podpisy zwierząt występujące w piosence „Na podwórku koło bramy”.

krowa 	cielątko 	owca
jagniątko 	świnia 	prosiątko
kobyłka 	żrebiątko 	kundel

d) Zagadki:

1. Chodzi po podwórku, woła „kukuryku”. On i jego przyjaciele mieszkają w kurniku. (kogut)
2. Dwa rogi, ogon mam. Zdrowe mleko daję wam. (krowa)
3. Często wołam „me, me, me”. Czy ktoś wełnę moją chce? (owca)
4. Chodzę gęsiego, białe piórka mam i po swojemu tak sobie gęgam. (gęś)
5. Gdy chodzi to się kiwa, za to w wodzie dobrze pływa. (kaczka)
6. Bawię się w błocie, krzyczę „kwiku, kwiku”. Mieszkam w chlewiku... (świnia)
7. Mam koralu duży sznur, wołam głośno „gul, gul, gul”. (indyk)
8. Ciężko pracuję na wsi cały dzień, odpoczywam w stajni i nie jestem leń. (koń)
9. Zjadam marchewki oraz świeżą trawę, małe dzieci lubią ze mną zabawę. (królik)

e) Ćwiczenie 4.

1	rozległe	A	powietrze	2
2	świeże	B	ogród	4
3	kwitnący	C	pola	1
4	piękny	D	sad	3
5	kolorowe	E	kwiaty	5

g) **Zadanie domowe** polega na wykonaniu pracy plastycznej na temat wybranego zwierzątka, o którym była mowa podczas zajęć i/lub przygotowaniu krótkiego ustnego opisu jego wyglądu.

Źródła internetowe obrazów

Obrazy wykorzystane w zagadkach	
https://pixabay.com/pl/photos/zwierze%C4%85t-ptasia-ptak-pierze-ma-kro-1867562/	(kogut)
https://pixabay.com/pl/photos/krowa-krajobraz-trawa-dziedzi-na-2132526/	(krowa)
https://pixabay.com/pl/photos/owiec-owca-baranek-3429572/	(owca)
https://pixabay.com/pl/images/search/g%C4%99%C5%9B/	(gęś)
https://pixabay.com/pl/photos/kaczka-ptak-wodne-bia%C5%82a-%C5%BCaba-4702270/	(kaczka)
https://pixabay.com/pl/photos/%C5%9Bwinia-maciory-752557/	(świnia)
https://pixabay.com/pl/photos/indyk-arden%C3%B3w-dr%C3%B3b-podw%C3%B3rku-pi%C3%B3ra-4212284/	(indyk)
https://pixabay.com/pl/photos/ko%C5%84-g%C5%82owy-stabilny-stajnia-dla-koni-5916282/	(koń)
https://pixabay.com/pl/photos/kr%C3%B3lik-wiosna-baby-kr%C3%B3lik-wielkanoc-5014814/	(królik)
Obrazy wykorzystane w ćwiczeniu 2	
https://pixabay.com/pl/photos/chleb-pieczenie-%C5%BCyw-no%C5%9Bci-%C5%9Bwie%C5%BCe-725873/	pieczenie chleba
https://pixabay.com/pl/photos/rogale-bu%C5%82eczki-gotowanie-1243580/	rogale

Obraz wykorzystany w ćwiczeniu 3.	
https://pixabay.com/pl/photos/chata-drzewa-%C5%9Bcie%C5%BCka-szlak-dom-2955582/	wieś
Obraz wykorzystany w ćwiczeniu 5.	
https://pixabay.com/pl/vectors/dom-strona-g%C5%82%C3%B3wna-white-kszt%C5%82%C3%B3w-48764/	domek
Obrazy wykorzystane w pomocach nauczyciela	
https://pixabay.com/pl/photos/krowa-krajobraz-trawa-dziedzi-na-2132526/	krowa
https://pixabay.com/pl/photos/ciel%C4%99-br%C4%85zowy-czerwona-wy-ma%C5%82ych-829430/	cielątko
https://pixabay.com/pl/photos/%C5%9Bwinia-maciory-752557/	świnia
https://pixabay.com/pl/photos/prosiaczek-%C5%9Bwinia-m%C5%82ody-noworodk%C3%B3w-3741877/	prosiątko
https://pixabay.com/pl/photos/baranek-owiec-gospodarstwa-19082/	owca
https://pixabay.com/pl/photos/baranek-owiec-gospodarstwa-19082/	jagniątko
https://pixabay.com/pl/photos/ko%C5%84-g%C5%82owy-stabilny-stajnia-dla-koni-5916282/	kobyłka
https://pixabay.com/pl/photos/trawa-pole-%C5%82%C4%85ka-ssak-zwierz%C4%85t-ko%C5%84-3221916/	źrebiątko
https://pixabay.com/pl/photos/pies-domowy-zwierz%C4%99ta-domowe-ssaki-3363686/	kundelek

Legenda

Ile prawdy jest w legendzie? Kulturowa i dydaktyczna wartość legend w nauczaniu języka polskiego jako obcego

Autor: Katarzyna Anna Stanisławska

- Nauczycielka języka polskiego: • nauczanie języka polskiego jako ojczystego
- wspieranie dzieci z doświadczeniem migracji w nauce języka polskiego jako ojczystego,
 - wspieranie dzieci z doświadczeniem migracji w nauce języka polskiego jako obcego.

Nauczanie języka polskiego, zarówno jako ojczystego, jak i obcego czy drugiego, powinno przygotować do czynnego uczestnictwa w kulturze. Język, co oczywiste, jest jej nośnikiem i pozwala nie tylko na komunikację, ale i na poznanie specyfiki narodu: mentalności, historii, tradycji, religii, sztuki i innych składników dziedzictwa każdej grupy etnicznej. Współczesna kultura jest mocno zunifikowana i nie podkreśla odrębności narodowej, nie zachęca do poznania tego, co ludzi różni, jednocześnie ich wzbogacając. Dlatego w glottodydaktyce warto zwrócić się ku innym wartościom niż tylko komunikacja ułatwiająca funkcjonowanie w życiu codziennym i sięgnąć po utwory oryginalne. Pozwolą one cudzoziemcowi poznać ważne elementy polskiego dziedzictwa narodowego, ukażą zróżnicowanie regionalne, być może nauczą szacunku dla naszej przeszłości i dziedzictwa narodowego.

Do grupy utworów zawierających bardzo bogate treści, począwszy od językowych przez atrakcyjną fabułę, a skończywszy na walorach poznawczych z zakresu historii, obyczajowości, geografii, religii czy etyki, niewątpliwie należą ludowe podania, zwane powszechnie legendami. Dziś teksty te są dla nas świadectwem barwnej przeszłości, często przywołują chlubne wydarzenia i chwalebne czyny. Pokazują również, jak zmieniała się Polska i polszczyzna. Dla cudzoziemców czy Polaków, którzy utracili kontakt z ojczyzną przodków, legendy mogą być okazją do zrozumienia naszej kultury, a co za tym idzie – łatwiejszej akceptacji naszych, wydawać by się mogło z zagranicznej perspektywy, zwyczajów. Legendy, jako teksty autentyczne, umożliwiają nabywanie kompetencji językowej i literackiej, podnoszą sprawność komunikacji, ale również wprowadzają czytelnika w dzieje i kulturę. Przy okazji mogą dać świadectwo rozwoju języka i jego regionalnego zróżnicowania.

Niestety, w podręcznikach dla obcokrajowców legendy nie są często wykorzystywane. Kładąc nacisk na funkcjonalność, autorzy wykorzystują głównie teksty użytkowe: broszury, reklamy, instrukcje itp. Tymczasem sięgnięcie po wypowiedzi autentyczne, mocno osadzone w kontekście społecznym czy kulturowym, daje duże możliwości poznawcze, znacznie wykraczające poza sam tekst.

W powszechnej świadomości legendy są utworami przeznaczonymi dla dzieci, a przecież jest to pogląd niesłuszny. Warto przed wprowadzeniem tego gatunku wyjaśnić osobom uczącym się języka, jaki jest sens zmierzenia

się z zadaniem. Jak zauważają A. Seretny i E. Lipińska (2005, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków), trzeba wyartykułować cele i zagwarantować, że nawet jeśli tekst nie wydaje się atrakcyjny, odegra istotną rolę w przyswojeniu nowych wiadomości i umiejętności.

Propozycje pracy z polskimi legendami znaleźć można w podręcznikach dla obcokrajowców, choć podania pojawiają się jednostkowo. Od użytkowników tych książek z reguły wymaga się znajomości języka co najmniej na poziomie średnim ogólnym, czyli B2.

W nauczaniu języka polskiego jako rodzimego, ale także w edytorstwie, często (raczej; czasem) spotkać się można z niezasadnym pomieszaniem terminów. Baśń, bajka, legenda i podanie występują jako po prostu bajka. Powszechne jest zwłaszcza łączenie znaczeń bajki i baśni oraz baśni i legendy, która już dawno wpisała się w pole semantyczne podania. Warto mieć na uwadze to zjawisko, wprowadzając cudzoziemców uczących się języka polskiego w świat naszej kultury.

Jako propozycję metodyczną chcę przedstawić scenariusz zajęć na poziomie średnim ogólnym, przeprowadzonych w oparciu o tekst jednej z bardziej znanych wrocławskich opowieści – *Legendy o Kluskowej Bramie*. Zależało mi, aby wykorzystać treść podania do rozmowy o polskiej kulturze narodowej i regionalnej. Podczas lekcji uczący się ćwiczą czytanie, mówienie i pisanie, wzbogacają słownictwo w zakresie kulinariów. Zadania doskonalą umiejętność tworzenia i użycia form trybu rozkazującego. Uczący się mają okazję poznać bogactwo naszej kultury, a także fragmenty historii oraz współczesności Wrocławia. Różnorodne techniki i formy pracy, a także urozmaicone ćwiczenia wykorzystujące elementy rywalizacji, mają pomóc uczniom w przyswojeniu zupełnie nowych treści o często archaicznym charakterze.

Temat: Ile prawdy jest w legendzie? Poznajemy historię Wrocławia.

POZIOM GRUPY: B2

CELE OGÓLNE:

- rozwijanie sprawności mówienia, czytania i pisania,
- rozwijanie kompetencji leksykalnej, gramatycznej i kulturowej.

CELE SZCZEGÓŁOWE - uczeń:

- zna Legendę o Kluskowej Bramie,
- utrwala formy trybu rozkazującego,
- potrafi słuchać i czytać ze zrozumieniem,
- znajduje w tekście czytany i słyszany informacje, ocenia ich prawdziwość,
- zna elementy historii Wrocławia i legendarnych dziejów Polski,
- zna tradycyjne polskie potrawy,
- poznaje i stosuje słowa i frazeologizmy związane z kulinariami,
- posługuje się poprawnymi konstrukcjami zdaniowymi,
- redaguje przepis kulinarny,
- odróżnia legendę od innych form przekazu,
- rozumie niepowtarzalność wybranych elementów kultury narodowej,
- ma świadomość różnicowania językowego, kulturowego, religijnego,
- potrafi korzystać ze słownika i innych źródeł informacji,
- potrafi współpracować z rówieśnikami podczas zabawy.

CZAS ZAJĘĆ: 90 minut

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- tekst „Legendy o Kluskowej Bramie” zaczerpnięty ze zbioru M. Urbanka „Mostek Czarownic. Baśnie wrocławskie” w redakcji własnej,
- biogramy sławnych wrocławian,
- tabele struktury trybu rozkazującego zaczerpnięte z podręcznika E. Lipińskiej „Z polskim na ty” i dostosowane do potrzeb zajęć,
- ćwiczenia własne,
- ćwiczenia oparte na zadaniach ze zbiorów: K.K. Szamryk, K. Szostak-Król „Pod lasie w legendach. Teksty z ćwiczeniami dla obcokrajowców” oraz K. Żák-Caplot „Legendy Starego Miasta w Warszawie. Wybór tekstów do nauki języka polskiego jako obcego z ćwiczeniami”,
- gra dydaktyczna własnego pomysłu.

FORMY PRACY:

- indywidualna, • grupowa, • zbiorowa

TECHNIKI PRACY:

- głośne czytanie tekstu i słuchanie,
- szukanie w tekście informacji,
- dobieranie definicji do wyrazów,
- uzupełnianie w tekście właściwych form,
- łączenie słów w pary wg wskazanych cech,
- redagowanie tekstu użytkowego,
- tworzenie form gramatycznych według paradygmatu,
- gra dydaktyczna.

Czas	Cel lekcji	Przebieg lekcji	Forma pracy	Pomoce dydaktyczne	Numer ćwiczenia
Faza 1 - przygotowanie do lekcji (5 minut)					
5 min	Doskonalenie umiejętności słuchania i mówienia na określony temat, wzbogacanie słownictwa, uświadomienie odrębności kulturowej narodów.	Nauczyciel prosi uczniów o krótkie wypowiedzi na temat opowieści chętnie słuchanych, czytanych w dzieciństwie. Naprowadza pytaniami na takie teksty, które dotyczą tylko kraju czy miasta pochodzenia, chcąc uzyskać informacje o legendach. Następnie pyta o ulubione potrawy, których uczniom brakuje w Polsce. Podsumowuje tę część zajęć spostrzeżeniem o niepowtarzalności pewnych elementów kultury narodowej, które decydują o jej indywidualnym charakterze.	Praca indywidualna, zbiorowa;		
Faza 2. – prezentacja nowego materiału językowego (70 min)					
7 min	Doskonalenie umiejętności głośnego czytania i słuchania ze zrozumieniem	Uczniowie kolejno czytają na głos legendę, śledzą tekst czytany przez innych i słuchają.	Praca indywidualna, zbiorowa.		Ćw. 1
3 min	Poznanie nowego słownictwa i związków frazeologicznych, podwyższanie umiejętności korzystania ze słownika	Uczniowie wskazują nieznane/niezrozumiałe wyrazy, formy, konstrukcje. Wyjaśniają je z pomocą nauczyciela i samodzielnie, korzystając ze słownika pod tekstem.	Praca indywidualna, zbiorowa.		
3 min	Doskonalenie umiejętności użycia różnych form przymiotnikowych, pogłębienie rozumienia zjawiska rozwoju języka i zachodzących w nim zmian.	Nauczyciel wskazuje w tekście krótkie formy przymiotników. Omawia zasady ich użycia, podkreślając archaiczny charakter i funkcję stylizacyjną. Zwraca uwagę uczniów, że jest to ciekawostka językowa, a nie nowa i obowiązująca zasada używania przymiotników w wypowiedziach.	Praca zbiorowa	Karta pracy: tabela z formami predykatywnymi przymiotnika	

15 min	Doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem, odróżniania informacji prawdziwych od fałszywych, poznanie przepisu kulinarnego, pogłębianie wiedzy o elementach kultury Wrocławia – historii krasnali, doskonalenie umiejętności posługiwania się kartą pracy	Uczniowie jeszcze raz odczytują opowieść i szukają w tekście legendy informacji o miejscu akcji, dopasowują ją do ilustracji, sprawdzają prawdziwość zdań streszczających podanie. Odnajdują w legendzie składniki potrzebne do ugotowania klusek śląskich. Nauczyciel wyjaśnia, że podczas zajęć uczniowie będą gromadzić wrocławskie krasnale jako punkty za dobrze wykonane zadania. Po omówieniu ćwiczeń nauczyciel przyznaje uczniom punkty.	Praca indywidualna, grupowa (dwie osoby), zbiorowa	Karta pracy: tekst <i>Legendy o Kłuskowej Bramie</i>	Ćw. 2, 3, 4
5 min	Doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawnym słownictwem, frazeologią, odmianą deklinacyjną rzeczownika <i>kościół</i> , poznanie świętyń dla wyznawców różnych religii.	Uczniowie w parach dobierają nazwy świętyń różnych religii i wyznarń do definicji, uzupełniają zdania odpowiednimi formami fleksyjnymi rzeczownika <i>kościół</i> . Po omówieniu ćwiczeń nauczyciel przyznaje uczniom punkty.	Praca grupowa	Karta pracy	Ćw. 5,6
10 min	Poznanie elementów kultury polskiej i edukacji regionalnej – wybitnych postaci związanych z Wrocławiem, doskonalenie umiejętności gry dydaktycznej opartej na zdrowej rywalizacji	Uczniowie w grupach czteroosobowych dobierają na podstawie własnej wiedzy nazwiska postaci związanych z Wrocławiem z ich biogramami. Po omówieniu ćwiczeń nauczyciel przyznaje uczniom punkty.	Praca grupowa	Karta pracy	Ćw. 7

5 min	Utrwalenie poznanych wiadomości gramatycznych	Nauczyciel w rozmowie kontrolowanej i za pomocą pytań przypomina zasady i cel tworzenia form trybu rozkazującego.	Praca zbiorowa	Karta pracy: tablica gramatyczna z przykładami	
10 min	Doskonalenie umiejętności tworzenia form trybu rozkazującego, tworzenia własnego tekstu, koncepcyjnej pracy zespołowej	Uczniowie indywidualnie uzupełniają brakujące w przepisie informacje, a następnie redagują ześpołowo przepis kulinarny. Sprawdzają sobie nawzajem poprawność form trybu rozkazującego. Nauczyciel przyznaje aktywnym uczniom punkt za każdy poprawnie użyty i odmieniony czasownik.	Praca indywidualna i zbiorowa	Karta pracy	Ćw. 8, 9
4 min	Zapoznanie z elementami kultury polskiej – kulinaria	Uczniowie łączą nazwy tradycyjnych polskich potraw z ich opisami.	Praca indywidualna	Karta pracy	Ćw. 10
3 min	Poznanie frazeologizmów związanych z tradycyjnymi potrawami polskimi	Nauczyciel podaje przykłady zdań z wykorzystaniem frazeologizmów. Wraz z uczniami w oparciu o ich wiedzę i doświadczenia oraz materiał z tabeli wyjaśnia znaczenie i kontekst użycia podanych związków.	Praca zbiorowa	Karta pracy: tabela z frazeologizmami	
Faza 3. – utrwalenie poznanego materiału rozwijanie wybranych sprawności (15 min)					
13 min	Podsumowanie zajęć, utrwalenie wiadomości i umiejętności, zapoznanie z bohaterami innych polskich legend	Uczniowie w czteroosobowych grupach grają w grę. Czytając zasady, utrwalają znajomość frazeologizmów związanych z kulinariami oraz formy trybu przypuszczającego. Podczas zabawy wzbogacają dotychczasową wiedzę i poznają treść kolejnych polskich legend.	Praca w grupach	Karta pracy: gra dydakty	
2 min	Wprowadzenie elementów edukacji regionalnej	Wyjaśnienie zadania domowego.	Praca w grupach	Karta pracy: zadanie domowe	

UWAGA DO SCENARIUSZA: Alternatywnie można skrócić bądź wydłużyć czas gry.

ćwiczenie I

Proszę przeczytać głośno tekst

Legenda o Kluskowej Bramie we Wrocławiu

Dawno temu we wsi pod Wrocławiem żył mężczyzna o imieniu Konrad. Miał żonę Agnieszkę, która doskonale gotowała. Jej potrawy były proste i skromne, ale bardzo **pożywne**. Najlepiej wychodziły jej kluski śląskie. Kobiety z okolicy próbowały się dowiedzieć, jak Agnieszka je robi, że zwyczajne kluski z gotowanych ziemniaków, jajek i mąki smakują tak **wybornie**. Nie dodawała do nich mięsa jak inne gospodynie, bo nie miała na to pieniędzy. Chwaliła się, że zna tajemniczą przyprawę, którą dodaje do dań. Ta przyprawa to miłość.

Niestety Agnieszka zmarła, a Konrad bardzo cierpiał po stracie żony. Płakał za nią i za jedzeniem, które każdego dnia dostawał do pracy w polu. Bardzo schudł, całymi dniami myślał o kluskach z ziemniaków ze smażoną **śloniną** i cebulą.

Żył mu się smutno bez żony, a na samo wspomnienie jej imienia czuł głód. **Prowadził** jednak dalej swoje proste, zwyczajne **życie**. Pewnego dnia wracał z targu we Wrocławiu, gdzie sprzedawał ziemniaki. Był zmęczony, bo wstał bardzo wcześniej, a słońce mocno grzało. Usiadł pod murowaną bramą w cieniu kościoła Świętego Idziego na Ostrowie Tumskim i zasnął. Znowu śniła mu się żona, ale tym razem była smutna. Powiedziała, że przez ogromny żal męża jej dusza nie może zaznać spokoju. Żeby Konrad już tak za nią nie tęsknił, podaruje mu magiczny garnek **pełen** własnej roboty klusek ze śloniną. Ostrzegła jednak, że nie wolno mu zjadać wszystkiego. Musi zawsze na koniec dnia pozostawić jedną kluskę w garnku, który rano znowu będzie pełny. Jeśli Konrad zje od razu wszystko, **czar prysnie**.

Kiedy mężczyzna się obudził, zobaczył obok siebie garnek wypełniony kluskami. Spróbował potrawy i już był pewien, że naprawdę rozmawiał z żoną. To były takie kluski, jakie zawsze robiła mu Agnieszka.

Głodny Konrad szybko zaczął jeść, ale zostawił na dnie garnka ostatnią kluskę. Pomyślał jednak, że żona zrobiła mu kolejny żart, bo za życia często się śmiała. Może zje ostatnią kluskę? **Pewnie** garnek i tak się napełni, bo Agnieszka żartowała. Przecież wiedziała, że mąż bardzo lubi kluski, a czarów nie ma.

Nabrał kluskę na łyżkę, ale spadła z powrotem do garnka. Spróbował jeszcze raz i znowu to samo. Po kolejnej próbie kluska uniosła się w powietrzu i wylądowała na szczycie murowanego łuku bramy. Konrad **wpadł w złość**. Wszedł na bramę i chciał oderwać kluskę, ale ona zrobiła się twarda jak kamień i przykleiła się do muru.

Następnego dnia, gdy mężczyzna się obudził, zobaczył obok siebie pusty garnek. Znowu był głodny. Kluska **natomiast** została już na zawsze na szczycie bramy i możemy **podziwiać** ją do dzisiaj.

Urbanek M., 2013, *Mostek Czarownic. Baśnie wrocławskie*, Wrocław. Redakcja: K. A. Stanisławska

Słowniczek:

- **pożywne** – (o jedzeniu, potrawach) *bogate w składniki, które wzmacniają organizm, dają mu siłę i energię*
- **wybornie** – *doskonale, świetnie*
- **prowadził życie** – *żył*
- **pełen** – *pełny czegoś, wypełniony czymś*
- **słonina** – *tłuszcz pod skórą na bokach i grzbiecie świń, używany jako produkt spożywczy*
- **czar pryśnie** – *czar przestanie działać*
- **pewnie** – tutaj w znaczeniu *na pewno*
- **wpadł w złość** – *zdenerwował się*
- **natomiast** – spójnik w znaczeniu *za to, przeciwnie*
- **podziwiać** – *dostrzegać w czymś piękno, urodę, zachwycać się*

W języku polskim kilka przymiotników może mieć różne formy. To pamiętka sprzed wieków, a te stare formy są rzadko używane.

zdrów – zdrowy
gotów – gotowy
pełen – pełny
pewien – pewny
ciekaw – ciekawy

Nie łączy się ich z rzeczownikiem, lecz z czasownikiem.

Na szczęście jestem zdrów/zdrowy.

Czasem w szpitalu leżą zdrowi ludzie.

Trzymała karabin gotów/gotowy do strzału.

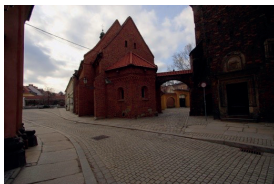
Gotowe zadanie leżało na biurku.

ćwiczenie 2

Proszę jeszcze raz, po cichu, przeczytać tekst. Które zdjęcie pasuje do treści legendy? Proszę podkreślić prawidłową odpowiedź.

A

B

C

ćwiczenie 3

Po przeczytaniu tekstu proszę w parach zaznaczyć P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe. Kto lepiej zrozumiał tekst?

1.	Konrad był rolnikiem i uprawiał warzywa.	P	F
2.	Małżonkowie byli bogaci i niczego im nie brakowało.	P	F
3.	Konrad był wdowcem.	P	F
4.	Kościół Świętego Idziego znajduje się na Ostrowie Tumskim.	P	F
5.	Kluski śląskie robi się z surowych ziemniaków.	P	F
6.	Agnieszka podawała kluski z magiczną przyprawą.	P	F
7.	Konrad tęsknił za żoną i jej dusza nie mogła zaznać spokoju.	P	F
8.	<i>Legenda o Kluskowej Bramie</i> zawiera tylko fantastyczne informacje.	P	F

ćwiczenie 4

Co jest potrzebne, by ugotować kluski śląskie? Proszę znaleźć w tekście informacje i wpisać poniżej.

Przykład: mąka

-
-
-

ćwiczenie 5

Akcja legendy toczy się w okolicach kościoła. Proszę w parach wpisać nazwę świątyni/domu modlitwy we właściwe miejsce w tabeli. Komu się udało?

synagoga, kościół, meczet, cerkiew, stupa, mandir, zbór

0.	hinduizm		mandir
1.	buddyzm		
2.	chrześcijaństwo	katolicyzm	
		protestantyzm	
		prawosławie	
3.	islam		
4.	judaizm		

Na podstawie: K. Żák-Caplot, 2019, *Legenda Starego Miasta w Warszawie*, Warszawa, s.23.

	
Kościół garnizonowy św. Elżbiety we Wrocławiu	Cerkiew prawosławna św. Cyryla i św. Metodego we Wrocławiu
	
Synagoga Pod Białym Bocianem	

ćwiczenie 6

Proszę w parach wpisać rzeczownik *kościół* w odpowiednich przypadkach. Kto lepiej wykonał zadanie i zrobił mniej błędów?

0. Ona jest bardzo religijna – codziennie chodzi do **kościół**.

1. Gdy mam trochę wolnego czasu, lubię zwiedzać zabytkowe

2. Piotr interesuje się architekturą średniowieczną, dlatego robi zdjęcia gotyckim oraz średniowiecznym zamkom.

3. Przemarzęłem do szpiku kości. W tym jest po prostu zimno.

4. Świętego Rocha pochodzi z pierwszej połowy XX wieku.

5. Dlaczego przyglądasz się temu? Coś cię w nim zainteresowało?

6. W każdą niedzielę chodzę na mszę do

7. Lubię słuchać opowieści o nawiedzonych przez duchy.

Na podstawie: K. K. Szamryk, K. Szostak-Król, 2018, *Podlasie w legendach. Teksty z ćwiczeniami dla obcokrajowców*, Białystok, s. 36

ćwiczenie 7

Legenda o Kluskowej Bramie wyjaśnia pochodzenie dziwnego elementu na budynku jednego z wrocławskich kościołów. Wrocław jest pięknym miastem o bardzo bogatej, ale i tragicznej historii, która na zawsze połączyła losy Polaków, Czechów i Niemców. Proszę podzielić się na czteroosobowe grupy i połączyć nazwiska sławnych wrocławian z opisami ich życia i osiągnięć.

1. Wanda Rutkiewicz 	2. Ludwik Hirsztfeld 	3. Edyta Stein
5. Jerzy Grotowski 	7. Tadeusz Różewicz 	6. Max Born

A Niemiecka zakonnica żydowskiego pochodzenia, filozofka, święta kościoła katolickiego, patronka Europy.	D Polski lekarz żydowskiego pochodzenia. Odkrył prawa dziedziczenia grupy krwi. W 1950 roku nominowany do Nagrody Nobla.
B Niemiecko-żydowski fizyk i matematyk, laureat Nagrody Nobla za badania w dziedzinie mechaniki kwantowej.	E Wybitny polski poeta i dramaturg, autor „Kartoteki”, którą uznaje się za pierwszy w literaturze polskiej przykład teatru absurdu.
C Polska alpinistka i himalaistka. Jako trzecia kobieta na świecie i pierwsza osoba z Polski zdobyła Mount Everest.	F Polski reżyser teatralny, twórca teorii teatru ubogiego, założyciel ośrodka badań metody aktorskiej i Teatru Laboratorium.

1	2	3	4	5	6	7
C						

przypomnij sobie!!!!

Tryb rozkazujący

Tryb rozkazujący tworzymy od czasowników dokonanych i niedokonanych. Podstawą form trybu rozkazującego jest temat czasu teraźniejszego.

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
1. osoba	-----	-my
2. osoba	Ø,-ij/-yj	-cie
3. osoba	niech	niech
I koniugacja pić		
1. osoba	-----	pijmy
2. osoba	pij	pijcie
3. osoba	niech pije	niech piją
I koniugacja kupować		
1. osoba	-----	kupujmy
2. osoba	kupuj	kupujcie
3. osoba	niech kupuje	niech kupują
II koniugacja tańczyć		
1. osoba	-----	tańczmy
2. osoba	tańcz	tańczcie
3. osoba	niech tańczy	niech tańczą
III koniugacja czekać		
1. osoba	-----	czekajmy
2. osoba	czekaj	czekajcie
3. osoba	niech czeka	niech czekają
IV koniugacja jeść		
1. osoba	-----	jedzmy
2. osoba	jedz	jedzcie
3. osoba	niech je	niech jedzą

Formy trybu rozkazującego niektórych czasowników:

być – bądź!	iść – idź!
mieć – miej!	jechać – jedź!
chcieć – chciej!	płacić – płać!
zrozumieć – zrozum!	prosić – proś!
stać – stój!	wziąć – weź!

Tryb rozkazujący służy do wyrażania:

- polecenia: *Usiądźcie* koło mnie! *Niech* pan to *przeczyta*!
- nakazu: *Weźmy* taksówkę! *Wypij* ten syrop!
- zakazu: Nie *jedź* tak szybko! *Niech* państwo tego nie *kupują*!
- życzenia: *Śpij* spokojnie! *Bawcie* się dobrze!

Opracowano na podstawie: Lipińska E., 2020, *Z polskim na ty*, Kraków.

Przepis na kluski śląskie

Przybory:

nóż, garnek, deska do krojenia,
tłuczek do ziemniaków, łyżka,
patelnia

ćwiczenie 8

Proszę uzupełnić brakujące wyrazy, aby powstał przepis na kluski śląskie.
Ślonina, mąka, jajko, sól, ziemniaki, cebula, woda

Składniki:

- 1 kg
- jedno
- niecała szklanka ziemniaczanej
- łyżeczka
- jedna
- 10 dag lub boczku
- 3 litry

ćwiczenie 9

Proszę zobaczyć na fotografii, jak wyglądają kluski śląskie, a następnie napisać w trybie rozkazującym, jak zrobić i podać kluski śląskie. W przepisie należy wykorzystać wybrane czasowniki: *obrać, ugotować, dodać, posolić, pokroić, usmażyć, sprawdzić, poczekać, wystudzić, potłuc, uformować, zrobić, włożyć, wyłowić, odcedzić, polać, podać*.

Przykład:

1. Obierz ziemniaki.

2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.

ćwiczenie 10

Polska jest znana nie tylko z pysznych kiełbas, ale i z wielu innych lokalnych dań. Proszę połączyć w pary potrawy i ich składniki.

ŻUREK	grzyby, buraki, wywar z warzyw i mięsa
BIGOS	mięso mielone, liście kapusty, ryż, cebula, sos pomidorowy
PIEROGI RUSKIE	mąka, jajka, miód, cynamon, imbir, kardamon, cukier
GOŁĄBKI	mąka, woda, jajko, biały ser, ziemniaki, cebula
PIERNIK	zakwas z mąki żytniej, wywar z warzyw i mięsa, kiełbasa, jajko, ziemniaki
BARSZCZ CZERWONY	mięso, kiełbasa, boczek, kiszona i słodka kapusta, suszone śliwki, czerwone wino

Na podstawie: K. Żák-Caplot, *Legends Starego Miasta w Warszawie*, Warszawa 2019, s.34.

czy wiesz co to znaczy?

kapuściana głowa – ktoś niezbyt mądry

masło maślane – niejasne tłumaczenie czegoś, to samo przez to samo, naukowo: pleonazm, tautologia

bułka z masłem – coś bardzo łatwego do zrobienia

dwa grzyby w barszcz – czegoś jest za dużo, a wystarczy mniej, nadmiar

groch z kapustą – pomieszanie, chaos, bałagan

dwie pieczenie przy jednym ogniu – załatwić dwie sprawy jednocześnie

amator kwaśnych jabłek – człowiek o dziwnych gustach

wpaść jak śliwka w kompot – znaleźć się w trudnej sytuacji, mieć kłopoty

niezły bigos – skomplikowana sytuacja

gra

Niezły bigos z legendami

Zasady gry

- W grze bierze udział czterech graczy.
- Każdy z nich otrzymuje pionek w wybranym kolorze i dwie ilustracje z krasnalami. Dodatkowo wszyscy uczestnicy mają tyle krasnali, ile zebrali podczas zajęć.
- Grę rozpoczyna najstarszy uczestnik, a po nim następni według wieku.
- Gracz rzuca kostką i przesuwa pionek o tyle pól, ile wskazują oczka.
- Na planszy są pola zadań i niebezpieczeństw.
 - o Jeśli gracz stanie na polu zadania, musi odpowiedzieć na pytanie. Za dobrą odpowiedź otrzymuje jednego krasnala. Jeśli nie odpowie, oddaje krasnala.
 - o Na polu niebezpieczeństwa jest kara. Można się od niej wykupić i zapłacić krasnalami. Ilość krasnali zależy od tego, z jaką postacią gracz ma do czynienia.

KARY

WARSZAWSKA SYRENKA Oj, zachowałeś się jak *kapuściana głowa*. Syrenka lubi pływać i chce wskoczyć do wody właśnie z Tobą. Czekasz kolejkę albo płacisz trzy krasnale.

BAZYLISZEK No to *niezły bigos*. Bazyliszek, czyli smok z głową koguta, spojrzał na Ciebie i zamieniłeś się w kamień. Czekasz dwie kolejki. Możesz zapłacić Bazyliszkowi 5 krasnali, a on puści Cię wolno.

DIABEŁ BORUTA He he, teraz diabeł upiecze *dwie pieczenie przy jednym ogniu*: dostanie Twoją duszę i czerwone wino, które mu przyniesiesz. Musisz się cofnąć na pole z kielichem albo zapłacić cztery krasnale, żeby uratować swoją duszę.

SMOK WAWELSKI *Wpadłeś jak śliwka w kompot*. Smok poparzył Cię ogniem z paszczy. Musisz wrócić na START, aby się wyleczyć. Możesz zapłacić 10 krasnali i zostać na swoim miejscu.

ZADANIA

KRÓL KRAK Założyłem to miasto nad Wisłą. Wiesz, jak się nazywa? Podpowiem, że na wzgórzu stoi zamek, a nad rzeką mieszka smok.

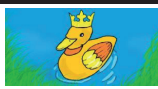
CHŁOPIEC Jestem Dratewka. Uratowałem miasto od smoka. Czy wiesz, jaki zawód wykonuję?

WIEŻA Byłam więzieniem dla Popiela – okrutnego władcy, który zamordował braci swej żony. Czy wiesz, jakie zwierzęta go zjadły?

ZŁOTA KACZKA Pływam po stawie ukrytym w kamienicy. Pilnuję skarbu. Niedaleko pływa pół kobieta, pół ryba. Czy wiesz, w jakim mieście mieszkam?

RYCERZ Razem z kolegami śpimy pod Giewontem i czekamy na znak, żeby się obudzić i walczyć. Wiesz, gdzie znajduje się ta góra?

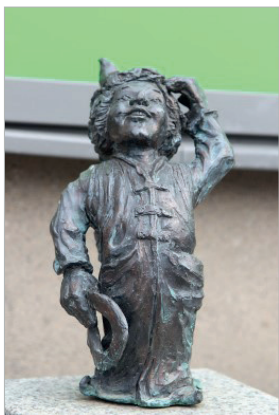
WYGRYWA TEN GRACZ, KTÓRY NA MECIE BĘDZIE MIAŁ NAJWIĘCEJ KRA-
SNALI. ON DOSTANIE SKARB.

	12		14
10			15
			
8			17
7			
			19
5			
4			21
			
2			23
1			24
start		27	

zadanie domowe
GRA TERENOWA

Proszę w grupach (dwie lub trzy osoby) znaleźć we Wrocławiu 5 krasnali. Należy zrobić sobie z nimi zdjęcie i odpowiedzieć na pytania:

1. Gdzie znajdują się te figurki?
2. Jaką postać przedstawiają?
3. Z jakim miejscem albo wydarzeniem są związane?

Źródła internetowe obrazów wykorzystanych w tekście

Obrazy wykorzystane w ćwiczeniu 2.	
Archiwum własne Autorki	<i>Zdjęcie A</i>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wroc%C5%82aw,_Saint_Giles_church.jpg	<i>Zdjęcie B</i>
Archiwum własne Autorki	<i>Zdjęcie C</i>
Obrazy wykorzystane w ćwiczeniu 5.	
https://pl.wikipedia.org/wiki/Bazylika_%C5%9Bw._El%C5%B-Cbiety_we_Wroc%C5%82awiu#/media/Plik:Saint_Elisabeth_of_Hungary_church_in_Wroc%C5%82aw(01).JPG	<i>Kościół św. Elżbiety we Wrocławiu, widok południowy</i>
https://pl.wikipedia.org/wiki/Synagoga_Pod_Bia%C5%82ym_Bocianem_we_Wroc%C5%82awiu#/media/Plik:2007Whi-te_Stork_Synagogue27.jpg	<i>Synagoga pod Białym Bocianem we Wrocławiu</i>
https://pl.wikipedia.org/wiki/Cerkiew_%C5%9A-wi%C4%99tych_Cyryla_i_Metodego_we_Wroc%C5%82awiu#/media/Plik:Dawny_ko%C5%9Bci%C3%B3%C5%82_augustianek_wroc%C5%82aw_fasada.jpg	<i>Cerkiew prawosławna św. Cyryla i św. Metodego we Wrocławiu</i>
Obrazy wykorzystane w ćwiczeniu 7.	
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wanda_Rutkiewicz,_G%C3%B3ry_Sokole,_fot._Seweryn_Bidzi%C5%84ski.jpg	Wanda Rutkiewicz
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ludwik-Hirsfeld-Narodowe-Archiwum-Cyfrowe.jpg	Ludwik Hirsfeld
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saint_Edith_Stein.jpg	Edyta Stein
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Breslau-Gedenkt-fel_fuer_Grotowski.JPG	Jerzy Grotowski
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Max_Born.jpg	Max Born
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:R%C3%B3%C5%B-Cewicz_cropped.JPG	Tadeusz Różewicz
Krasnale wrocławskie	
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aurer_(Aurer)_Wroclaw_dwarf_2020_P01.jpg	Aurer
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Budoludek_i_Budo-ludka_(Budomen_i_Budowoman)_Wroclaw_dwarf_01.jpg	Budolki
https://pl.wikipedia.org/wiki/Wroc%C5%82awskie_krasnale#/media/Plik:Demokracja_(Democrat)_Wroclaw_dwarf_01.jpg	Demokracja

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Dolnośląskiego, akredytowaną przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu. Posiada siedzibę główną we Wrocławiu oraz Filie w trzech lokalizacjach: w Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu obejmując zasięgiem całe województwo dolnośląskie.

Zajmuje się organizacją i prowadzeniem różnorodnych form doskonalenia kadry kierowniczej szkół i placówek oświatowych oraz nauczycieli. Proponuje realizację programów wsparcia szkół w ich jakościowym rozwoju. Jest organizatorem wydarzeń edukacyjnych o charakterze lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. W ramach statutowych zadań prowadzi działalność promocyjno-wydawniczą oraz konsultacje dla nauczycieli. Współpracuje z szeroko pojętym środowiskiem edukacyjnym - instytucjami działającymi na rzecz oświaty, wyższymi uczelniami, pracodawcami.

Zapraszamy dyrektorów szkół i placówek oraz nauczycieli do skorzystania z naszej oferty szkoleniowej. Proponujemy formy tradycyjne i prowadzone zdalnie. Różnorodna problematyka szkoleń zapewni Państwu podnoszenie kompetencji zawodowych w różnych obszarach, również związanych z realizacją kierunków polityki oświatowej państwa i województwa dolnośląskiego. Zapraszamy na stronę dodn.dolnyslask.pl/oferta/

Działamy skutecznie i profesjonalnie. Realizujemy różnorodne formy szkolenia: warsztaty, rady szkoleniowe, seminaria, konferencje i inne wydarzenia edukacyjne

Oferta szkoleń jest różnorodna, z uwzględnieniem zgłoszonych przez Państwa potrzeb. Realizujemy projekty edukacyjne: „Lekcja: Enter”, „Kompetencje 4.0” (polsko-czeski), „Groß und Klein gemeinsam - Duzi i Mali razem. Transgraniczna współpraca dla wspierania edukacji przedszkolnej w zakresie kultury i języka sąsiada (polsko-niemiecki)

Dedykujemy Państwu serię wydawniczą „Skrypty belfra” i „Skrypty metodyczne”

Nie pozostajemy obojętni na bieżące problemy nauczycieli - nasi konsultanci i doradcy metodyczni prowadzą konsultacje indywidualne, w tym on-line

W ROKU SZKOLNYM 2021/2022 OFERUJEMY

- **Skrypty Belfra i Skryty Metodyczne**

- **Projekty edukacyjne:** Lekcja: Enter na zDolny Śląsk, Cyfrowy nauczyciel z Dolnego Śląska - Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość

- **Cykliczne spotkania:** Samorządowe poniedziałki - Klub dyskusyjny Belfra; Wtorki metodyczne - Klub dyskusyjny Belfra; Środy Szefów - Klub dyskusyjny Belfra; Czwartki w DODN - Klub dyskusyjny Belfra; Piątki dla wychowawców - Klub dyskusyjny Belfra.

dodn.dolnyslask.pl

